

גיבורות בתקשורת במלחמת "חרבות ברזל"

הכינה : חני ינאי גלין

(2 שיעורים רצופים של 45 דק')

מטרת על:

התלמידים יחקרו את המושג של גיבורות בתקשורת, ינתחו את מאפייניהן והשפעתן ויעריכו באופן ביקורתי את ייצוגן.

מטרות לימודיות:

1. להגדיר מהו "גיבור"
2. להגדיר מהי "גיבורה בתקשורת"
3. להגדיר מהו "גיבור תרבות"
4. לזהות ולנתח את המאפיינים והתכונות שהופכים גיבורה למשכנעת ומעוררת השראה.
5. לבחון את הייצוג של גיבורות במדיה השונות
6. לנתח באופן ביקורתי את ייצוג הגיבורות בתקשורת ולזהות מקרים של העצמה או סטריאוטיפים בעייתיים.
7. ליצור ולהציג פרויקט המציג גיבורה נבחרת ומנתח את השפעתה על התרבות והחברה הפופולרית.

מהלך השיעור:

מבוא (5 דקות)

נושא השיעור היום הינו: "גיבורות במלחמת חרבות ברזל".
בשיעור זה נתייחס לנשים אמיצות ומעוררות השראה שהפגינו גבורה בחזית הלחימה ובעורף במהלך מלחמת "חרבות ברזל".
במהלך מלחמת "חרבות ברזל", נחשפו מס. סיפורים של נשים אמיצות שבמעשיהן בתושייתן וברוח הלחימה שהפגינו התגלו כגיבורות.

רקע:

רחל "עוגיות" (רחל אדרי) מאופקים, ענבל רבין ליברמן, הרבש"צית של קיבוץ ניר עם, הן שתי נשים גיבורות שבמהלך המלחמה הפגינו אומץ לב והצילו חיים של אנשים רבים.

באמצעות 2 דוגמאות אלו, כפי שהוצגו בתקשורת, נבדוק את מאפייני הגבורה, ואת מאפייני הגיבורה הנשית.

הסבירו מהן מטרות השיעור ואת חשיבות החשיפה של נשים גיבורות במהלך מלחמת "חרבות ברזל".

הגדרה ודין (15 דקות):

שואלת את התלמידים: מהו, לדעתכם, גיבור?

גיבור:

על פי הגדרת מילון אבן שושן הגיבור הוא:

“1. חזק, רב כוח, 2. חזק ברוחו, אמיץ”;

בעמים מתואר הגיבור כאיש מלחמה. כובש ארצות ומנצח, או כלוחם חרות המשחרר את עמו מיד אויבו.

המושג “גיבור תרבות” קשור בפרסום ותקשורת, הוא נוצר בעידן הטלוויזיה. התכונה החשובה ביותר לגיבור תרבות הוא נוכחות קבועה בתודעה. בעולם שיש בו ריבוי מידע, הנוכחות הזו מושגת על ידי התקשורת.

לכל דור גיבורי תרבות משלו. גיבורי התרבות מהווים מודל לחיקוי של התנהגות ועיצוב תפיסות עולם, ומשקפים את ערכיה המרכזיים של החברה באותה תקופה. גיבורי התרבות יכולים להיות אנשי רוח, מנהיגים פוליטיים, אנשי צבא, כוכבי בידור או ספורטאים מפורסמים. בתקופת מלחמת חרבות ברזל הגיבורות שנחשפנו אליהן הן נשים “רגילות”,

מבקשת מהתלמידים דוגמאות לגיבורות שהם מכירים.

מאפיינים של גיבורות (10 דקות)

לבקש מהתלמידים להציג מאפיינים של גיבורות.

הצגת רשימה של מאפיינים ותכונות נפוצות הקשורות לגיבורות:

אומץ, נחישות, אינטליגנציה, חוזק, חמלה, עצמאות, מנהיגות.

כמובן, שלא כל הגיבורות יהיו בעלות כל תכונה אחת הרשומה למעלה. גיבורות יכולות להיות

שוונות מאוד במאפייניהן, מה שמאפשר תיאורים מורכבים ומעניינים.

דיון במשמעות המונח “גיבורה” ומשמעותו בהקשר של מלחמה תוך כדי הדגשת

המאפיינים המגדירים גיבורות.

הדגימו את חשיבותן של גיבורות ביצירת שינוי חיובי בתקופות של מלחמה ומשבר.

גיבורות בולטות במלחמת “חרבות ברזל” (20 דקות)

בחרו כמה גיבורות ספציפיות והתעמקו בסיפוריהן. הציגו את קטעי המדיה הרלבנטיים.

רחל מאופקים

רחל אדרי (נולדה ב-15 בינואר 1959) המכונה “רחל מאופקים” היא אזרחית ישראלית אשר

הוחזקה בביתה כבת ערובה על ידי מחבלים פלסטינים במהלך קרב אופקים. בזכות התנהלותה

הפיקחית וקרת הרוח הרוויחה זמן יקר עד שכוחות הביטחון חילצו אותה ואת בעלה. רחל הצליחה ליצור קשר אישי עם המחבלים, הכינה להם עוגיות ובכך מנעה את רצח האנשים בבית. סיפור הגבורה יוצא הדופן שלה תחת סכנת חיים זכה לתהודה בישראל.

<https://www.youtube.com/watch?v=faCl3fYtSjY>

<https://www.facebook.com/100064467291406/videos/%D7%A2%D7%95%D7%92%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%A2%D7%9C-%D7%A9%D7%9E%D7%94-%D7%95%D7%AA%D7%9E%D7%99%D7%9B%D7%94-%D7%91%D7%A2%D7%95%D7%9C%D7%9D-%D7%A8%D7%97%D7%9C-%D7%9E%D7%90%D7%95%D7%A4%D7%A7%D7%99%D7%9D-%D7%94%D7%A4%D7%9B%D7%94-%D7%9C%D7%A1%D7%9E%D7%9C-%D7%92%D7%91%D7%95%D7%A8%D7%94/263846519485765>

<https://www.youtube.com/watch?v=VnrGfcIKpY8>

<https://www.youtube.com/watch?v=BCEEfiAkrMg>

ענבל ליברמן נולדה ב-1998 בקיבוץ ניר עם. שירתה בצה"ל כלוחמת ביחידת עוקץ. היא בוגרת מכינת עלמה למנהיגות נשית.

דצמבר 2022 מונתה לרכזת הביטחון השוטף הצבאי (רבש"צית) של ניר עם. תפקידה כללו סיוע לאבטחת תושבי הקיבוץ במצבים קריטיים עד להגעת תגבורת מהמשטרה או מהצבא. ליברמן היא הרבש"צית הראשונה בעוטף עזה ב-23 השנים האחרונות.

בשעה 06:30 ב-7 באוקטובר 2023, נשמעו בקיבוץ אזעקות צבע אדום לכניסה למרחבים מוגנים. ליברמן שמעה רעשים חריגים ליד הקיבוץ, שגרמו לה לשקול מחדש את המצב. היא הכינה תוכנית עבודה חדשה, יצרה מארבים למחבלים והעמידה חברים חמושים על הגדר של הקיבוץ. בזכות ההחלטה המוקדמת הזו, נמנעו עשרות נפגעים בנפש.

עקב נפילת הרקטות נפל החשמל בניר עם. ליברמן הורתה שלא להחזיר אותו, כדי שלא יצליחו לפתוח את שערי הקיבוץ. היא חימשה את 11 חברי כיתת הכוננות של הקיבוץ והציבה אותם בעמדות הגנה, זאת למרות שההוראה הרשמית הייתה רק להכין את כיתת הכוננות לקראת פעילות. ליברמן וחברי כיתת הכוננות מילאו את תפקידיהם במשך שלוש שעות וניהלו קרב יריות קשה מול המחבלים. המחבלים הגיעו עד המדגרה של הקיבוץ. כיתת הכוננות הרגה שני מחבלים ופצעה את השלישי. כוח צה"ל, שהגיע מאוחר יותר, הסתער על המחבלים שנותרו מחוץ לקיבוץ. כל מי ששהה בקיבוץ ניצל.

<https://www.tiktok.com/@almogboker78/video/7294388953069784321>

<https://www.tiktok.com/@13newsil/video/7294715344437005570?lang=he-IL>

<https://www.tiktok.com/@yayafink/video/7294560623151680775>

<https://www.tiktok.com/@n12news/video/7294551167051287810?lang=he-IL>

דיון באופן הייצוג של הגיבורות ושל תכונות הגבורה שבאו לידי ביטוי בקטעים המוצגים (15)

(דקות)

ייצוג תקשורתי הינו ביטוי סמלי למה שאיננו יכולים לחוות במציאות באופן ישיר. הנראה באמצעי התקשורת אינו המציאות עצמה אלא ייצוגה, בין היתר באופן כזה שהנמענים חווים אותו אחרת.

ייצוג נשי בתקשורת לוקה בחסר ובסטריאוטיפיזציה. נשים הינן מיעוט סמלי בתקשורת – מופלות לרעה כקבוצה מיוצגת. בסיקור התקשורתי בזמן מלחמה חרבות ברזל ניתן היה לראות ייצוג בולט לדמויות גבריות בתפקידי לחימה ותפקידים משמעותיים אחרים ואילו נשים זוכות לתת-ייצוג במנהיגות ובכוח: לעתים קרובות נשים מיוצגות בתת-ייצוג בעמדות כוח ומנהיגות בתוך נרטיבים בתקשורת. זה יכול להנציח את הרעיון שנשים פחות מסוגלות או ראויות לתפקידים אלה בחיים האמיתיים. חשוב לזהות שימוש בסטריאוטיפים באופן ייצוגן של הגיבורות היות ויש לכך השפעה על החברה, לתקשורת יש השפעה משמעותית על עיצוב התפיסות והעמדות החברתיות. הייצוג של נשים בתקשורת יכול להשפיע על האופן שבו נשים נתפסות ועל האופן שבו הן תופסות את עצמן, כמו גם להשפיע על נורמות וציפיות חברתיות.

לסיכום, לגיבורות היה ועדיין יש תפקיד מכריע במלחמת חרבות ברזל. הסיפורים שלהן הן עדות לחוסן וחוזקן של נשים בעתות עימות ומלחמה. על ידי בחינת תרומתם ואופן ייצוגן בתקשורת אנו משיגים הבנה מעמיקה יותר של מורכבות המלחמה והשפעתן של הנשים למהלכה

ניתוח מקרה (10 דקות):

- חלקו את התלמידים לקבוצות קטנות או זוגות.
- ספקו מבחר דוגמאות תקשורתיות הכוללות גיבורות ובקשו מהתלמידים לנתח אותן באופן ביקורתי.
- עודדו את התלמידים לדון בהצגתן של גיבורות, בזיהוי מקרים של העצמה או סטריאוטיפים בעייתיים.

משימה לבית:

התלמידים יבחרו גיבורה מכל צורה של מדיה וייצרו מצגת המציגה את השפעתה על התרבות והחברה הפופולרית.

מסקנה ורפלקציה (10 דקות):

- סכמו את הנקודות העיקריות שנדונו במהלך השיעור.
- בקשו מהתלמידים משפט אחד המסכם את ההשפעה של התקשורת על אמונותיהם ועמדותיהם האישיות כלפי גיבורות.
- עודדו את התלמידים לשקול את הפוטנציאל לשינוי חברתי חיובי באמצעות הצגת דמויות נשיות חזקות ורב-גוניות.